

جایگاه دختران در آیات و سیره ائمه(ع)/ دختر از دید اسلام هدیه الهی است

در عصر کنونی که جامعه غربی در اوج بهره‌کشی از زنان و دختران تلاش می‌کند با قانونمند کردن ضد ارزش‌های خود برای دیگر جوامع و فرهنگ‌ها، فشارهای فراوان را به خصوص بر مسلمانان وارد سازد توجه به جایگاه دختران در سخن و سیره معصومان (ع) داروی شفابخش روزگار ماست.

در عصر کنونی که جامعه غربی در اوج بهره‌کشی از زنان و دختران تلاش می‌کند با قانونمند کردن ضد ارزش‌های خود برای دیگر جوامع و فرهنگ‌ها، فشارهای فراوان را به خصوص بر مسلمانان وارد سازد توجه به جایگاه دختران در سخن و سیره معصومان (ع) داروی شفابخش روزگار ماست.

به گزارش خبرگزاری مهر، امروز روز میلاد با سعادت بانوی با کرامت اهل بیت حضرت معصومه (س) و آغاز دهه کرامت است. دهه پر برکتی که آغازش میلاد مبارک دختر گرامی هفتمین امام شیعیان و پایانش میلاد مسعود خورشید تابناک ایران زمین حضرت علی بن موسی الرضا (ع) گره خورده است. روز میلاد حضرت معصومه (س) اما یک مناسبت دیگر را هم در دل خود جای داده است و روز میلاد دختر پاکدامن امام هفتم، بهترین بهانه است تا روز ملی دختران نام گیرد.

یکی از موضوعات مهم اجتماعی امروز جایگاه و نقش دختر در عرصه خانواده و اجتماع است. وقتی کمی دقت کنیم هنوز هستند انسانهای که جاهلانه پسر را بر دختر ترجیح می‌دهند و به تعبیر قرآن کریم با شنیدن نام دختر چهره آنان عبوس می‌شوند که به همین جهت به تندی مخاطب خدای سبحان قرار می‌گیرند.

این تلقی که ریشه تاریخی دارند ناشی از جهل آنان و یکی از مصادیق جاهلیت مدرن است. با سیری در منابع اسلامی می‌توان فهمید که دختر در اندیشه اسلامی چه جایگاه والایی داشته و دارد.

در اندیشه اسلامی دختر از انچنان جایگاهی برخوردار است که پیامبر اسلام در مهمترین مسائل اجتماعی آنان را وارد می‌سازد در قضیه مباحه دختر خویش را همراه خورد برد در حالی که در آن زمان اعراب دختران را زنده به گور می‌کردند. هم چنانکه خدای سبحان در چندین آیه از قرآن کریم بر عدم تفاوت بین دختر و پسر اشاره می‌کند. آیات 84 و 85 سوره انعام بر این عدم تفاوت تصریح دارد: *وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ كَلًّا هَدَيْنَا وَنُوحًا هَدَيْنَا مِن قَبْلُ وَمِن ذُرِّيَّتِهِ دَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ وَأَيُّوبَ وَيُوسُفَ وَمُوسَى وَهَارُونَ وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ (84) وَزَكَرِيَّا وَيَحْيَى وَعِيسَى وَإِلْيَاسَ كُلٌّ مِّنَ الصَّالِحِينَ 85.*

در این آیات خدای سبحان حضرت عیسی(ع) فرزند حضرت مریم(س) را از فرزندان حضرت ابراهیم(ع) می‌شمارد که خود اشاره به آن است که در اندیشه اسلامی هیچ تفاوتی میان فرزندان دختر و پسر نیست. این در حالی است که در آن زمان تنها فرزندان پسر را از نوادگان و فرزندان خویش بر می‌شمردند و فرزندان دختری خویش را فرزندان دیگران و پدران دیگر می‌شمردند. خدای سبحان در آیات 35 و 36 سوره آل عمران مستقیماً خودش نام دختر را انتخاب می‌کند و تنها نامی است که خدای سبحان انتخاب کرده برای یک دختر. (اذ قالت امرات عمران رب انى نذرت لك ما فى بطنى محررا فتقبل منى انك انت السميع العليم (35) فلما وضعتها قالت رب انى وضعتها انثى و الله اعلم بما وضعت و ليس الذكر كالانثى و انى سميتها مریم و انى اعطيها بك و ذريتها من الشيطان الرجيم(36))

در تعبیر بسیار جالب دیگری خداوند در آیه 49 سوره شوری از دختر به عنوان هدیه استفاده می‌کند و انسانها باید از این هدیه خداوند خوشحال شوند. بدیهی است این تعبیر بهترین تعبیر ممکن برای دختر است. همچنانکه برای پسر چنین تعبیری بکار نرفته است. در ادبیات معصومین (ع) هم چنین ادبیاتی متداول است. هم چنانکه پیامبر اسلام (ص) در تعبیری از دختران به باقیات صالحات تعبیر می‌شود.

با این حال نقش تعیین کننده زن در بقاء و رشد جامعه بشری همیشه مورد توجه مثبت و منفی اندیشمندان، سیاستمداران، مدیران و رهبران جوامع بوده است. تاریخ، گویای این واقعیت است که زن در کنار مرد در تمدن بشری - مستقیم و غیر مستقیم - نقش آفرین بوده است، ولی از دیرزمان و با انگیزه‌های مختلف از حقوق الهی و انسانی خود محروم گردیده است. تاریخ، این حقیقت را در سینه خود ثبت کرده است که پیامبران و اولیای الهی در احقاق حقوق و هم در ایفای نقش سالم و سازنده زنان، برترین جریان سازی و

هدایت را داشته اند.

پیامبر (ص) و دخترش فاطمه (س)

در عصری که جهان، غرق در جهل و نادانی، ظلم و ستم، غارتگری و وحشیگری به سر می برد، و به این زندگی افتخار و مباهات می کرد، خداوند پیامبری را برانگیخت که "رحمة للعالمین" بود و منجی انسانها از سیاهی، او هم با شرک و بت پرستی مبارزه کرد و هم با ست ها و ضد ارزش هایی همچون تحقیر و زنده به گور کردن دختران.

پیامبر اکرم (س) این رسالت عظیم را، هم در سخن و هم در عمل انجام می داد. آن حضرت در برخورد با دخترش فاطمه (س) همگان را به حیرت وا می داشت. دست دخترش فاطمه (س) را می بوسید و می فرمود: [#171](#)؛ پدرش فدای او باد. و زمانی که حضرت عازم سفر بود فاطمه (س) آخرین کسی بود که پیامبر از او خداحافظی می کرد و در بازگشت نیز زودتر از هر کسی به دیدن وی می رفت و می فرمود: [#171](#)؛ بوی بهشت را از دخترم فاطمه استشمام می کنم. رسول مکرم اسلام (س) با این سخنان و برخورد عملی با دختر خود، علاوه بر شناساندن مقام و عظمت اهل بیت (س) و تأکید بر ادامه سلسله ولایت و امامت از طریق دختر خود، می خواستند به تمامی انسانها ثابت کنند که در آخرین دین الهی، [#171](#)؛ دختران و زنان، از کرامت و جایگاه خاصی برخوردارند. و به حق می توان پیامبر اسلام (ص) را بنیانگذار تکریم دختران و زنان دانست.

در حدیثی نقل شده است که به رسول گرامی اسلام (س) خبر دادند، خداوند به وی دختری عطا کرده است؛ حضرت نگاهی به اصحابش کرد، آثار ناخشنودی را در چهره آنان نمایان دید. لذا فرمود: [#171](#)؛ این، چه حالتی است که در شما می بینم؟ خداوند گلی به من داده است که آن را می بویم و (اگر نگران روزی او هستید) روزی او با خداست.

دختر؛ هدیه الهی

در سیره امامان معصوم (ع) نیز اگر کسی از داشتن فرزند دختر احساس ناخشنودی می کرد، آن بزرگواران با آنان برخورد می کردند و سعی داشتند تا رسوبات جاهلی را از ذهن آنان پاک کنند. در حدیثی چنین نقل شده که فردی از یاران امام جعفر صادق (ع) دختردار شد، حضرت نزد او رفت، دید خشمگین است، فرمود: "اگر خداوند به تو وحی کند که آیا می خواهی چیزی را من برای تو انتخاب کنم یا تو برای خودت انتخاب می کنی؟ چه پاسخ می دهی؟" آن مرد گفت: به خدا عرض می کنم: آنچه را تو برایم بیسندی و انتخاب کنی، می پسندم. امام صادق (ع) فرمود: "اکنون خداوند فرزند دختر را برای تو انتخاب کرده است." سپس فرمود: "آن عالم و ولی خدا (خضر علیه السلام) که همراه موسی (ع) بود و آن پسر بچه را کشت، خداوند از قول او فرمود: ما آن پسر را کشتیم چراکه بیم آن بود پدر و مادرش را به طغیان و کفر وادارد، از این رو خواستیم پروردگارشان به جای او فرزندی پاک تر و با محبت تر به آن پدر و مادر بدهد." امام صادق (ع) در ادامه فرمود: خداوند به آن دو، دختری عنایت کرد که از او و نسل وی هفتاد پیامبر به دنیا آمدند.

در فرهنگ اهل بیت (ع) که ریشه در وحی و کلام الهی (قرآن) دارد، زنان و دختران از جایگاه خاصی برخوردارند. تعابیر زیبا و بلندی که برای دختران به کار گرفته شده است، حاکی از این موضوع است. در سخنان معصومان علیهم السلام از دختران با واژه هایی چون: ریحانه (گل)، قواربر (بلورها)، و حسنه (نیکی) یاد شده است؛ که هر یک، نشان از امتیاز و ویژگی خاص طبیعی و روحی دختران دارد. در اینجا به برخی از سخنان معصومان علیهم السلام اشاره می کنیم:

روایات در باب دخترداری

مستحب است انسان، در صورتی که از دختر داشتن محروم است، دست نیاز به جانب حق بردارد، و برای دختردار شدن با حال اخلاص به درگاه حق دعا کند و بنالد. ابراهیم خلیل آن پیامبر بزرگ با داشتن فرزندی چون اسماعیل و اسحاق به درگاه حق جهت دختردار شدن نالید. امام صادق (علیه السلام) دعای او را بدین صورت نقل می کند: **اِنَّ اِبْرَاهِيْمَ سَأَلَ رَبَّهُ اَنْ يَّرزُقَهُ اِثْنَةَ تَبْكِيهِ وَ تَنْدُبُهُ بَعْدَ مَوْتِهِ.** از حضرت حق درخواست دختر کرد تا حداقل پس از مرگش گریه کننده و ناله کننده و خلاصه مجلس گرم کن و یادآور داشته باشد.

هدفی که در این روایت بازگو شده خیلی مهم نیست، آنچه مهم است اصل مطلب است که پیغمبری اولوالعزم از داشتن دختر محروم بود، برای رسیدن به این نعمت دعا کرد. اینکه انسان پدر دختر باشد افتخار دارد، چراکه رسول باکرامت اسلام پدر دختر بود، این هم‌رنگی با رسول خدا در زندگی، که با عنایت شدن دختر به انسان تحقق پیدا می کند واقعاً افتخار دارد، امام صادق (علیه السلام) فرمود: **كَانَ رَسُولُ اللَّهِ اَبَا بَنَاتٍ.** پیامبر بزرگوار خدا پدر دختران بود.

اگر کسی دختر نداشت ولی دارای خواهر بود، باز هم دری از رحمت حق بر وی باز شده، امام ششم (علیه السلام) می فرماید: **مَنْ عَالَ**

ثَلَاثَ بَنَاتٍ أَوْ ثَلَاثَ أَحْوَاتٍ وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ.

رسول حق (صلی الله علیه وآله وسلم) فرمود: نِعْمَ الْوَلَدُ الْبَنَاتُ، مُلَطِّفَاتٌ، مُجَهَّزَاتٌ مُؤْنِسَاتٌ، مُبَارَكَاتٌ، مُقْلِيَاتٌ. دختران چه خوبند، مهربان و نرمخو، مددکار و آماده به کار، انیس انسان، بابرکت، و علاقه مند به پاکیزگی.

امام ششم (علیه السلام) فرمود: مَنْ عَالَ ابْنَتَيْنِ، أَوْ أُخْتَيْنِ، أَوْ عَمَّتَيْنِ أَوْ خَالَتَيْنِ حَبَّتَاهُ مِنَ التَّارِ. کسی که دو دختر، یا دو خواهر، یا دو عمه، یا دو خاله را سرپرستی کند، سرپرستی آن دو او را از آتش جهنم حفظ می کند.

امام صادق (علیه السلام) فرمود: الْبَنَاتُ حَسَنَاتٌ وَ الْبَنُونَ نِعْمَةٌ، وَ الْحَسَنَاتُ يُثَابُ عَلَيْهَا وَ النِّعْمَةُ يُسْأَلُ عَنْهَا. دختران حسنانند، پسران نعمت حقد، بر حسنان بهره می دهند، و از نعمت بازپرسی می کنند.

رسول حق (صلی الله علیه وآله وسلم) فرمود: إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى عَلَى الْإِنَاثِ أَرْقٌ مِنْهُ عَلَى الذَّكَوْرِ، وَ مَا مِنْ رَجُلٍ يَدْخُلُ فَرْحَةً عَلَى إِمْرَأَةٍ بَيْتَهُ وَ بَيْتِهَا حُرْمَةٌ إِلَّا فَرَحَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. خداوند به دختر مهربانتر از پسر است، کسی که باعث خوشحالی دخترش شود، خداوند روز قیامت او را خوشحال می کند.

رسول حق (صلی الله علیه وآله وسلم) درباره ارزش دختر داشتن فرمود: خَيْرُ أَوْلَادِكُمُ الْبَنَاتُ. بهترین فرزندان شما دختران هستند.

رسول حق (صلی الله علیه وآله وسلم) فرمود: هر کس سه دختر یا سه خواهر را سرپرستی کند بهشت بر او واجب است، عرضه داشتند دو نفر را اگر سرپرستی کند؟ فرمود: باز هم، گفتند اگر يك دختر یا يك خواهر را فرمود: باز هم.